

IN MEMORIAM

BOHĒMIJAS VIDUSLAIKU PIŅU PĒTNIEKS
PROF. TOMÁŠS DURDĪKS
(24.04.1951.–20.09.2012.)

Prāgā 2012. gada 20. septembrī 61 gada vecumā mūžībā aizgājis izcilais Bohēmijas kastelologs, ievērojamais čehu arheologs profesors Tomášs Durdīks (Prof. PhDr. *Tomáš Durdík*, DrSc.) – starptautiski pazīstams zinātnieks, kura interešu lokā bija arī Latvijas viduslaiku pilis. Viņš dzimis 1951. gada 24. aprīlī Prāgā un 1974. gadā absolvējis Kārļa Universitātes Filozofijas fakultātes Vēstures un aizvēstures nodaļu. Jau studiju gados 1971. gadā nākamais arheologs sāka strādāt Čehijas Zinātņu akadēmijas Arheoloģijas institūtā Prāgā, kas bija viņa galvenā darbavieta līdz pat dzīves beigām. Profesors vadījis izrakumus daudzās Čehijas rietumdaļās – Bohēmijas pilis un pilsdrupās, izstrādājis būvarheoloģiskās izpētes metodiku, sarakstījis vairāk nekā četrsimt rakstu un daudzas grāmatas par Čehijas viduslaiku pilīm. No viņa monogrāfijām kā nozīmīgākās jāatzīmē plašais pētījums par Viduseiropas 13. gs. kastelām (*Kastellburgen des 13. Jahrhunderts in Mitteleuropa*. Wien; Köln; Weimar: Böhlau, 1994), kā arī apjomīgā Bohēmijas viduslaiku piļu enciklopēdija (*Ilustrovaná encyk-*

lopedie Českých hradů. Praha: Libri, 1999), kurai līdz 2009. gadam iznāca vēl trīs biezas burtnīcas ar papildinājumiem. Prof. Durdīks bija periodiski iznākošā rakstu krājuma “*Castellologica Bohemica*” (1989.–2010. g. izdoti 12 sējumi) nodibinātājs un galvenais redaktors. Jāatzīmē, ka vairākos sējumos viņš recenzējis arī Latvijā iznākušās grāmatas par viduslaiku pilīm. 2012. gada beigās vajadzēja iznākt “*Castellologica Bohemica*” 13. sējumam, bet tā rediģēšanu profesors diemžēl nepaspēja pabeigt.

Profesors Durdīks daudzus gadus Prāgā vadīja Senatnes draugu biedrību (*Společnost přátel starožitností*), bija šīs biedrības žurnāla “*Zprávy památkové péče*” galvenais redaktors. Kā erudīts padomdevējs viņš tika augstu vērtēts dažādās pieminekļu aizsardzības iestādēs un komitejās Čehijā un ārzemēs. Viņš bija ievēlēts par Zinātniskās padomes locekli Eiropas kultūras mantojuma organizācijā “*Europa Nostra*” un Vācu piļu pētnieku apvienībā “*Deutsche Burgenvereinigung*”, darbojās kā eksperts viduslaiku pieminekļu aizsardzības jautājumos starptautiskajā organizācijā ICOMOS/UNESCO, piedalījās Viduseiropas kastelologu konferencu cikla “*Castrum Bene*” organizācijas komitejā, kā arī regulāri lasīja referātus par viduslaiku pilīm daudzās starptautiskās konferencēs. 2011. gadā profesors Durdīks par lielo ieguldījumu viduslaiku kultūras mantojuma aizsardzībā kā pirmais no Eiropas arheologiem tika apbalvots ar prestižo “*Europa Nostra*” balvu.

Profesors Durdīks pasniedza kasteloloģijas un viduslaiku arheoloģijas kursus Kārļa Universitātes Filozofijas fakultātē un Tehniskās universitātes Arhitektūras fakultātē Prāgā. 2000. gadā viņš deva iespēju trim latviešu arheologiem vairākas nedēļas praktiski iepazīt izrakumu metodiku Ržičāni pilsdrupu pētījumos, kā arī organizēja vairākus izbraukumus uz Čehijas pilīm un pilsdrupām. 2012. gada pavasarī profesors tika iecelts par Rietumbohēmijas Universitātes Pilzenē Filozofijas fakultātes Arheoloģijas katedras vadītāju. Augusta beigās, tiekoties piļu pētnieku konferencē “*Château Gaillard*” Dānijā, viņš stāstīja par saviem plāniem Pilzenē izveidot piļu pētniecības centru, kurā varētu stažēties arī Baltijas valstu jaunie arheologi. Diemžēl šai iecerei nebija lemts piepildīties.

Kad 1991. gadā Somijā tika nodibināta Baltijas jūras zemju piļu pētnieku apvienība “*Castella Maris Baltici*”, uz tās pirmo simpoziju kā erudīts viduslaiku piļu pazinējs tika uzaicināts profesors Durdīks. Divdesmit gadu laikā viņš ar saviem referātiem un rakstiem piedalījās visās konferencēs un referātu krājumos, kļūstot par labu padomdevēju un konsultantu Baltijas speciālistiem. Kad 20. gs. nogalē tika nolemts uzsākt Bauskas pils restaurēšanu, profesors Durdīks palīdzēja nodibināt kontaktus ar labākajiem čehu speciālistiem sgrafīto apmetuma atjaunošanā, līdzekļu piesaistīšanai atrada kontaktus ārvalstīs un piedalījās pirmajā Eiropas

Savienības finansētajā projektā, ar kuru aizsākās vērienīgie Bauskas pils atjaunošanas un konservācijas darbi, kā arī personīgi ieradās Latvijā uz restaurācijas jautājumiem veltītu semināru un nolasīja referātu par konventa tipa piļu izcelsmes problēmu Baltijā. Viņš arī organizēja un rediģēja Bauskas pils restaurācijai veltītu žurnāla numuru, kas 2003. gadā čehu valodā tika izdots Prāgā (*Zprávy památkové péče*. Ročník 63, Praha, 2003, Nr. 4). Bauskas pili profesors uzskatīja par ļoti interesantu aizsargbūvi, kuras plānojumā un arhitektūrā labi izsekojami artilērijas nocietinājumu attīstības sākumposma meklējumi Vācu ordeņa zemēs. Par šo jautājumu 2010. gadā viņš publicēja rakstu Rīgā krājuma “Latvijas viduslaiku pils” 6. sējumā.

Profesors Durdīks bija aizrautīgs pētnieks un enerģisks organizators, kas mūsu 20 gadu ilgo zinātnisko kontaktu laikā regulāri sūtīja uz Latviju jaunāko čehu kasteloloģijas literatūru un vairākkārt sameklēja finansējumu manai dalībai konferencēs Čehijā. Esmu viņam pateicīga arī par daudzām konsultācijām un informāciju par jaunumiem Eiropas piļu izpētē. Diemžēl tagad šie kontakti ir negaidīti aprāvušies.

Sit tibi terra levis!

Ieva Ose